

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата мистецтвознавства, доцента,
Ірини Іванівни Міщенко на дисертацію Ольги Даніїлівни Сосік
«Європейські парадигми мистецтва декадансу та символізму в творчості
Вільгельма Котарбінського»
на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури
(мистецтвознавство)

В історії мистецтва України, попри зростання останнім часом активності наукового дослідження культурної спадщини, до сьогодні існує значний масив явищ, художніх проявів та особистостей, котрі потребують ґрунтовнішого вивчення. До таких можна віднести не тільки постать самого Вільгельма Котарбінського, а й наявність в образотворчості України на межі XIX–XX ст. різноманітних течій, зокрема, декадансу та символізму. Недостатнє висвітлення у розвідках науковців цієї проблематики і визначає актуальність дисертаційної роботи Ольги Сосік.

У дослідженні дисерантка систематизувала значний за обсягом та різноманітний за характером матеріал, поєднавши ретельне вивчення літературних джерел з філософії та історії європейського й українського мистецтва і вивчення картин художника різних періодів, передовсім, римського та київського, що зберігаються у збірках музеїв та репродуковані у різних виданнях. Авторка досліджує значний масив літературних джерел, який стосується як мистецтва прерафаелітів, проявів декадансу і символізму, так і осмислення цих рухів і напрямів у працях дослідників ХХ–ХХІ ст.

О. Сосік подає аналіз численних картин художників-декадентів, символістів та представників модерну, порівнюючи сюжетні лінії, іконографію та символіку мотивів, що дає змогу докладно простежити існування у мистецтві цих авторів подібних або відмінних рис. Цінним у роботі є й те, що дослідниця наводить паралелі між творами

В. Котарбінського та роботами живописців декадансу й символізму, співставляючи композиційне й колірне вирішення. Доволі значну увагу у праці приділено також зв'язкам митця з традиціями польської й української культури.

Докладно зупиняючись на київському періоді творчості В. Котарбінського, О. Сосік наводить відомості не тільки про виконані ним у цей час роботи, а й про численні виставки, в яких він брав участь, та громадську діяльність художника, зокрема, зі створення культурно-мистецьких товариств та членства в них.

Дисертація має логічно вибудовану структуру, зумовлену темою дослідження, складається з анотації, переліку фахових публікацій та апробації за темою дисертації, вступу, четырьох розділів, висновків, списку використаних джерел (236 позицій). Основний текст викладений на 196 сторінках, загальний обсяг роботи складає 379 сторінок. Дисертація доповнена додатками, які включають 285 ілюстрацій.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження» О. Сосік аналізує стан наукової розробки означеної проблеми, визначає завдання і докладно розкриває методологію дослідження, а наведена історіографія засвідчує ґрунтовність вивчення нею джерел, значна частина з яких є іншомовними (понад 60 позицій), та розуміння предмету розвідки.

У другому розділі «Формування декадансу в європейському образотворчому мистецтві» авторка докладно аналізує історичний та культурний контекст, в якому сформувалося мистецтво прерафаелітів і декадентів, визначає засади цих художніх напрямів, характерні для них іконографічні мотиви та причини їхньої появи.

Третій розділ «Розвиток символізму в образотворчому мистецтві Європи» присвячений розгляду різноманітних варіацій символізму у мистецтві того часу, зокрема, й на теренах Російської імперії, на польських та українських землях.

У четвертому розділі «Формування творчості В. Котарбінського в контексті мистецтва декадансу та символізму» дисеранткою проаналізовані різні періоди творчості художника – від навчання в Академії Святого Луки у Римі до роботи в Києві та на території Мінської губернії, подано різноманітні відгуки щодо робіт цього автора.

Ознайомлення зі значною кількістю джерел дозволило авторці визначити тематичні особливості та стилістичні риси полотен В. Котарбінського, виявити наявні в них впливи різних напрямів тогочасного європейського мистецтва. Проте, варто було би більшу увагу приділити мистецтвознавчому аналізу наведених у роботі творів.

У висновках до розділів та прикінцевих викладені основні результати дослідження, які є логічними та обґрунтованими. Робота загалом спровадяє враження уважного вивчення різноманітних джерел та осмислення значного за обсягом літературного і візуального матеріалу, у ній відчутний фаховий підхід до його опрацювання. Ретельність авторки дослідження виявилася і у доборі нею наукових праць та численних ілюстрацій, що дозволяють уточнити зроблені дисеранткою висновки.

Водночас, відзначаючи гарний рівень праці Ольги Сосік, яка обрала складну тему, недостатньо висвітлену в українському мистецтвознавстві, не можна не згадати й зауваження щодо викладу результатів дослідження, які стосуються, здебільшого, окремих не надто вдалих висловів і визначень, мовних зворотів, пунктуації, тощо.

Так, говорячи про існування різних стилівих проявів, авторка в окремих реченнях використовує слово «напрямок» замість «напрям». Неточним є й вислів «кольорова гама», натомість мало би звучати «колірна гама», «рисунок», а не «малюнок» (с. 110).

Навряд чи варто стверджувати, що саме прерафаеліти *«вперше впровадили естетичні канони* у живопис до О. Бердслея...» (с. 111), або, що салонний академізм «оспіував життя» (с. 115), так само, як і писати: «Символізм як окремий *напрямок* в образотворчому мистецтві був

Автореферат дисертації достатньо повно розкриває зміст роботи, ключові положення якої виголошенні на 2-ох міжнародних та 3-ох всеукраїнських конференціях і опубліковані у збірниках матеріалів, а також викладені у 6-ти публікаціях, видрукуваних у наукових фахових виданнях України з мистецтвознавства (4) та у зарубіжних виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних (2).

Робота є самостійною науковою працею, виконаною на належному фаховому рівні, містить аргументовані висновки щодо творчості Вільгельма Котарбінського. Рецензована робота відповідає вимогам МОН України щодо дисертацій, а її авторка Ольга Сосік заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури (мистецтвознавство).

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
заслужений працівник культури України,
доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв

